

מראי מקומות - פסחים

לא:

חוששים שמא אבד קודם הפסח והיה במקום שאין מכניסין בו חמץ ולכך לא נמצא, או שבדק ולא מצא, לפי שכל שהוחזק אבוד, יש לחוש שמא מזמן מרובה היה אבוד ולא נמצא עד עכשיו. והביא גירסת רבינו חננאל שגרס להיפך מגירסת רש"י, והאריכו בפירושו, עיין שם.

ו. רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו

הרמב"ם (פירוש המשניות) פירש, שרשב"ג בא לפרש, ולא לחלוק. וכתב התוס' יו"ט שאף שהלשון 'רשב"ג אומר' משמע שבא לחלוק, מצינו כעין זה רבים שבא לפרש.

ז. וכמה טפח

בסמ"ע (סי' רצ"א ס"ק כ"ו) הביא דברי הלבוש, ששיעור טפח לגבי שמירת מעות הוא דוקא, שאינו יכול לקוברם עמוק בקרקע, לפי שיש רמאין שמגששין בקרקע, ויכולים לדעת האם יש שם חלל עמוק, ולכך צריך לקוברם דוקא תחת עובי טפח, שאין החלל ניכר שם. ותמה עליו הסמ"ע מסוגייתו, שכשאמרו 'וכמה טפח' אין הכוונה דוקא טפח אלא שדי בטפח ואין צריך ג' טפחים.

ח. וצריך שיבטל בלבו

פירש רש"י, שמא יפקח הגל במועד, ונמצא עובר עליו. וכתב הר"ן (ט: בדפי הרי"ף) שמן התורה כיון שנפלה עליו מפולת, אינו עובר עליו, אלא שחכמים הצריכו ביטול. ובחידושי רבינו דוד הביא ב' צדדים בזה, א. שכל הביטול כאן אינו אלא מדרבנן, ומדאורייתא חשוב כמבוער וכדברי הר"ן. ב. שאף מדאורייתא צריך ביטול, לפי שלמעשה הוא ברשותו, ואף שלא הטריחוהו לעשות בדיקה ולבערו מן העולם, כיון שמן התורה הוא ברשותו צריך לבטלו.

וברש"י משמע צד שלישי, שעתה אינו עובר עליו כלל, אלא שצריך לבטלו, משום חשש שמא יפקח הגל, ויעבור על יראה מן התורה. וראה בראש יוסף שנתקשה בזה, שאם הוא הפקר כיון שנתיאש ממנו, מדוע חוששים שמא יפקח הגל, ואם ברשותו הוא, צריך לבטל מעיקר הדין, והניח בצ"ע.

ט. במזיד פטור מתשלומין ומדמי עצים

פירש רש"י, שהזיד בתרומה, אפילו שגג בחמץ, פטור מן התשלומין, לפי שאין החמץ שוה כלום. וכתב התוס' יו"ט, שמה שכתב אפילו שגג בחמץ, היינו לומר שאם הזיד בחמץ, יהיה פטור מתשלומין מדין אין לוקה ומשלם. והקשה שהלא גם מה שאמרו שהזיד בתרומה צריך להעמיד באופן שאינו לוקה, וכגון שלא הותרה, שהרי אם לוקה על התרומה, אינו משלם שהרי שאינו לוקה ומשלם, וא"כ מדוע הוצרך רש"י לפרש ששגג בחמץ, ולא פירש שלא התרו בו כפי שצריך לומר לגבי התרומה.

א. וקמילגאי בדרכי יצחק

הקשו התוס', הרי אמרו (ב"מ פב.) שלא אמר רבי יצחק בעל חוב קונה משכון אלא במשכון שלא בשעת הלואה, וכאן משמע שבשעת הלואה הוא. ותירצו, שכיון ששלא בשעת הלואה קונה לגמרי, מועיל הוא שגם במשכון בשעת הלואה ייחשב כשלו לענין שיעבור בבל ימצא. ובטעם הדבר ביאר הקהלות יעקב (קידושין סי' י"ח), שמאחר ואותו המשכון עצמו, לכשיגיע שעת פרעון, והלוה לא לשלם, יהא המשכון קנוי לו לגמרי, בלא צורך לקנין נוסף או גביית בית דין, לכך גם בשעת הלואה יש לו שעבוד זה, והרי הוא ברשותו לענין בל ימצא.

ב. אם אינו קונה משכון צדקה מנא ליה

הקשו התוס' (קידושין ח: ד"ה צדקה), הרי הצדקה היא במה שמחזיר לו משכבו לשכב עליו בלילה. ותירצו: א. שהלימוד הוא מסוף הפסוק, שנאמר ושכב בשלמתו וברכך, ואם אינו קונה אותה, א"כ כשמברכו העני הרי זה ריבית דברים, אלא מוכח שקנאו. ב. שלשון 'צדקה' לא שייך בדבר שאינו שלו.

ג. אבל ישראל מנכרי לא קני

הקשה השאגת אריה (סי' פ"ח), שאף אם לא קנה להיות משכון, לכאורה לא גרע משומר חנם, ומדוע לא יעבור על בל יראה מחמת האחריות שיש לו על חמץ של נכרי. והוכיח מזה כשיטת הרמב"ם, שעל אחריות פשיעה אינו עובר על בל יראה, וכדי לעבור בבל יראה צריך גם אחריות של גניבה ואבידה.

ד. הא דאמר ליה מעכשיו הא דלא אמר ליה מעכשיו

כתב הקהלות יעקב (סי' כ"ה), שלכאורה כל שאמר מעכשיו, הרי זה ממש כמו לדעת אביי שלמפרע הוא גובה, וכמו שלאביי אין צריך להעמיד בהרהינו אצלו, כך כשהעמידו באומר מעכשיו שוב אין צריך להעמיד באופן זה. ולפי זה הקשה על הרי"ף, שגם כשהעמיד באמר מעכשיו, הצריך גם שהרהינו אצלו.

והביא את דברי הרא"ש^(י), שאף שדי באמירת מעכשיו כדי שיחשב של הגוי מיד, מכל מקום עדיין הוא באחריות ישראל, וכדי שלא יעבור על בל יראה מחמת האחריות, הצריך להעמיד בהרהינו אצלו. והטעם שלדעת אביי לא הוצרכו להעמיד בכך הוא מפני שאפשר להעמיד בשלא קיבל עליו אחריות, ועיין שם עוד בקהלות יעקב (שם וסי' כו) מה שהאריך בזה. וראה עוד בקרבן נתנאל^(י) בענין זה, והאם מועיל אם קנאו הנכרי מהישראל בקנין אגב או סודר.

ה. חנות של ישראל וכו' ופועלי נכרים נכנסין

לשם חמץ שנמצא שם אחר הפסח אסור בהנאה

הקשה הרמב"ן, מדוע הוא אסור בהנאה, הלא כל הבתים עשויין להתכבד בחמץ בערב הפסח, והיה לנו לתלות בפועלים, שמא בתוך הפסח נפל מהם. ותירץ, שכיון שנמצא אבוד שלא מדעת,